

skega nastrojenja, zlasti v čudovito intimnem počutovanju in v pesniški perifrazi Meštrovićeve vélike umetnosti (Grgur), kakor je vidna v cavtaškem mavzoleju Račičevim (Die Engel des Todes). Preseneča me, odkod nekaj prečudno otipljive duhovne sorodnosti med Preradovićevo in našima »dalmatinskima« Vojnovićem in Dučićem.

Dr. I. P.

Mathias Murko, *Nouveles observations sur l'état actuel de la poésie épique en Yougoslavie*. Odtis iz Revue des études slaves, 13. zv., snop. 1 in 2. Paris 1933, str. 16—50.

Ta nova Murkova študija o jugoslovanski narodni pesmi izpolnjuje njegova opazovanja, ki jih je podal na podlagi svojih potovanj po Hrvatskem, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini in po zapadnih delih nekdanjega sandžaka Novi-Pazar v izdanjih Instituta za slovanske študije v Parizu l. 1929 v knjižici z naslovom *La poésie populaire épique en Yougoslavie*. Nova opazovanja je zbral l. 1930 in 1931 v vzhodni Bosni, Črni gori, Stari Srbiji, vzh. delu nekdanjega sandžaka Novi-Pazar in v največjem delu Srbije. Ugotovil je, da v teh zemljah narodna pesem še živi v veliko večjem obsegu, kakor je bilo mogoče pričakovati. Pevci pripadajo vsem starostim od zgodnje mladosti do največje starosti, vsem veram in vsem slojem in stanovom (med drugimi jim pripada tudi slavni kipar Ivan Meštrović s svojo rodbino). Slepih pevcev, ki so postali nekam legendarni, skoraj ni. Tudi ponekod pojejo brez spremljanja instrumenta. Nove pesmi so nastajale tako v vojni kakor še tudi v najnovejšem času pod vplivom političnih in vojnih dogodkov. Izdajali so jih celo kot letake in brošure. Razkraja pa se ta kultura pod vplivom vojne, ki je uničila pri pevcih marsikake pesniške iluzije, posebno pa pod vplivom šole in sploh širitve knjižne izobrazbe. Pevcem se tudi upira peti pesmi o dogodkih, ki so jih sami doživeli, ker vedo, da v resnici niso bili taki, kakor jih pesem popisuje. Za onega, ki pozna mesta in njih okolice, velja videz, da epično petje naglo zamira. Temu nasproti pa Murko ugotavlja, da je drugod, oddaljena od središč sodobne kulture, epična pesem še živa in je prepričan, da bo še dolgo ostala.

Frst.

Iz sodobnega srbsko-hrvatskega književnega življenja (Misli, portreti in ocene)

Nikola Karanović: *Na žuru i druge humoreske*, izdanje književne grupe »Jato«, Beograd 1932, str. 63.

Književna skupina Jato je družba nekaj mladih ljudi, ki se je pred par leti pojavila v srbskem književnem svetu z veliko ambicijo, s hoteno novotarijo, nekakim leposlovnim revolucionarstvom. Vendar pa moram o teh humoreskah ugotoviti, da niso niti malo uspele. V vseh teh petih feljtonih ni niti malo humorja, so samo banalnosti, nerodno pripovedovani dogodki, ki vplivajo na človeka vse prej kot komično. Kvečjemu se ti ubero ustne v nasmeh, ko pomisliš, kaj vse ima pisatelj za humor. Karanović sploh ne pozna elementov komičnega. Opisuje ljudi s telesnimi nakazami in misli, da je to že zadostni vzrok, da je lik komičen, pa je le tragičen. Komičnih

značaje in situacij sploh ne pozna: njemu so že opisi dijaških krokarij, pijancev, preprirov itd. že sami po sebi komični, ker se je on, ko jih je doživljal, mogoče pri njih smejal. Ali nam jih ne predstavi kot take, ampak kot prostaško-plitke banalnosti. Niso niti tragikomedije, ampak prav navadni slabi časnikarski feljtoni, daleč od najbolj preproste umetnosti, — in zato nikakor ni potrebno, da je avtor še priložil svoj portret. T. D.

Dr. Julka Chlapec-Djordjević: Jedno dopisovanje (fragmenti romana), Beograd, Geza Kon, 1932, str. 131 (lat.).

Pisateljica je ena prvih srbskih akademsko izobraženih žená in znana feministka starejše generacije, ki stalno živi v Pragi, dobro poznana v slovenskih krogih, ter sodeluje še vedno z vso aktivnostjo v srbskih ženskih pokretil (Jugoslovenska žena). Tudi pričujoča korespondenca, »fragmenti romana«, so feministično borbenega značaja: pokazati hoče trpljenje moža in inteligentne žene, ki se zaradi družabnih predsodkov nista našla v zakonu. Živita vsaksebi vsak svoje družinsko življenje. po mnenju okolice vzorno, toda v resnici pa banalno in prazno, ker brez ljubezni. Šele v poznih letih se njuni poti zopet srečata in se njihova, na videz zamorjena ljubezen zopet mladostno razpali, pa se zopet zaradi njunih družinskih razmer, ki jima ne dopuščajo odrešenja, tragično konča. V ta zakonski roman je vpletla pisateljica vse polno misli o ženski vzgoji, o potrebi ženske izobrazbe, ocene političnih razmer itd. Skratka: v glavni junakinji hoče pokazati, kako intenzivno more visoko izobražena žena doživljati vse javno življenje okoli sebe in se ga udeleževati, kako more posegati v vse sodobne politične probleme. V osnovi vsega pa je borba proti laži-zakonu, borba za svobodo ženske osebnosti, ki jo današnja družba ovira. Roman je vsekakor zelo avtobiografskega značaja, pisan včasih zelo močno, temperamentno in realno, brez poetičnih fraz. Človek, ki je živel dalj časa v Češkoslovaški in se je kretal v pisateljicinem krogu, more brez težkoč vsem likom iz romana poiskati realno meščansko ime. Za nas je knjiga še toliko bolj zanimiva, ker je partner glavne osebe Slovenec iz Ljubljane in tudi glavna oseba sama precej spominja na našo Zofko Kvedrovo ter se dobra polovica dejanja godi na našem Gorenjskem. Pisateljica precej dobro pozna slovenske kulturno politične razmere, vendar pa pripombe na naš račun niso vselej dovolj točne. Sicer pa so pisma iz Kranjske gore in opisi okolice najsočnejši del vse knjige. T. D.

Izdanja Galerije umjetnina, Split: 1. zv.: Galerija umjetnina Primorske banovine, Split, prikaz rada 1931 i 1932, Split 1932; 2. zv.: Juraj Čulinović (Giorgio Schiavone), dalmatinski slikar XV. stoljeća. Prilikom 500-god, rođenja napisao Angjeo Uvodić. Split 1933.

Umetnostna galerija Primorske banovine v Splitu je bila otvorena 1. decembra 1931. Ona je dalmatinska pokrajinska galerija, po svojem namenu sorodna naši Narodni galeriji. Razen zbiranja umetnin tega ozemlja iz starih in novih časov je njena posebna naloga naša kulturna in narodna afirmacija na obalah Jadranskega morja. V galeriji, ki je štela ob otvoritvi v novi smotno zidani stavbi okrog 300 umetnin, so zastopani tudi nekateri slovenski